

T. Rutowski

"Echarri Jaime S. J. Philosophia entis sensibilis, Herder", Z. Bucher, Barcinone 1959 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 1/2, 247-248

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Intelligibile” samo w sobie jest niepoznawalne, to pogląd zarówno Kanta jak i Tomasza. Przyczyny tej niepoznawalności doszukują się w niedoskonałości ludzkich zdolności poznawczych tj. braku intuicji intelektualnej⁶⁴). Gdyby był nam właściwy ogląd intelektualny, „intelligibile” byłoby nie tylko pomysłalne jak twierdzi Kant, nie tylko poznawalne pośrednio przy pomocy cech właściwościowych jak twierdzi Tomasz — lecz samo w sobie możliwe do poznania.

Z ZAGADNIENÍ FILOZOFII PRZYRODY

RUTOWSKI T.

- Bucher Z. Echarri Jaime, *Philosophia entis sensibilis*, Barcinone, 1959 r. s. 483.
 Frey G., *Inhaltliche Aussgenfunktionen Logische Analyse der Uresacheund Zweckbegriffes*, *Phil. Nat.* 1/2 (1964) 134—152.
 Masterson P., *La définition du fini implique-t-elle l'infimi?* *Rev. Phil. de Louv.*, 73 (1964) 39—68.
 Maier A., *Das Problem der „species sensibiles in medio” und die neue tuNaTphilosophie des 14 Jahrhunderts*, *Freib. Zeitschr. fur Philo und rheol.* 1/2 (1963) 3—32.
 Meurers J., *Die Wissenschaftstheoretische Position einer evolutiven Welterklärung*, *Phil. Natur.* 1/2 (1964) 9—23.
 Reinboth R., *Der Biologie Max Hartmann als Naturphilosoph*, *Phil. Natur.* 1/2 (1964) 3—8.
 Wein H., *Cosmologie philosophique de notre epoque...*, *Rev. de Met. et de Morale*, 1 (1964) 79—87.

Bucher Z.: Echarri Jaime S. J. *Philosophia entis sensibilis*, Herder, Barcinone 1959, 486p. *Freiburger Zeitschrift für Philosophie und Theologie* 1966, B. X N. 4, 471—475.

Artykuł stanowi recenzję książki: *Philosophia entis sensibilis*, J. Echarri'ego. Książka ta — według recenzenta — nie jest podręcznikiem. Jest to monograficzna praca dotycząca głównych problemów filozofii przyrody. Autor książki, choć nie zrywa ze scholastyczną tradycją, daje jednak nowe sposoby rozwiązywania zagadnień filozoficznych. Oryginalne i trudne dające się przetłumaczyć słownictwo oraz przesadna troska o precyzję, utrudnia czytanie książki. Próba jednak uściślenia pojęć — jak np. pojęcia „ens sensibile” — zasługuje na uznanie.

⁶⁴ Intuicja jest rodzajem poznania niedyskursywnego, bezpośredniego. Tomasz przyjmuje „intuicję” abstrahującą, właściwą intelektowi biernemu. Różni się ona tym od wiedzy oglądowej, że nie dotyczy rzeczy istniejącej i konkretnej — lecz rzeczy bytującej w sposób idealny.

J. Echarri w swojej książce uwzględnia także problematykę teoriopoznawczą. Filozofię przyrody traktuje jako naukę aposterioryczną, która od danych zmysłowych dochodzi do istoty rzeczy. Zbyt wiele uwagi jednak poświęca analizie ontycznej danych zmysłowych. Pomija przy tym problem, czy te dane zmysłowe rzeczywiście wystarczają, aby zgłębić wewnętrzną strukturę przyrody. Czytelnik, który szukałby w książce wyjaśnienia „natury rzeczy” czy też „pierwszych przyczyn rzeczy”, pozostałby zawiedziony. Autor pozostawia te kwestie trochę na uboczu. Hylemorfizm wspomina tylko mimochodem. Główny wysiłek kieruje na ontyczne wartości danych zmysłowych a w ten sposób na możliwie dokładne i krytyczne opracowanie przedmiotu filozofii przyrody.

Książka Echarri'ego dzieli się na dwie części:

- a) o istocie bytu zmysłowego (35—383 str.)
- b) o właściwościach dynamicznych (385—466 str.)

Pierwsza część — podstawowa — jest lepiej opracowana, druga — pobieżnie. Na uwagę w pierwszej części zasługuje rozróżnienie bytu zmysłowego in actu (który ukazuje się nam w zmysłowym doświadczeniu) od bytu zmysłowego in potentia, który jest ontycznym podłożem pierwszego. Byt zmysłowy in actu autor książki dzieli jeszcze na czysty (ujmowany w doświadczeniu potocznym i makrofizycznym) oraz byt zmysłowy mieszany (sensible mixtum — seu rationale) ujmowany w doświadczeniu naukowym i w racjonalnej refleksji. Ten ostatni (sensible mixtum) nie jest naprawdę bytem fizycznym, lecz „sposobem patrzenia na rzeczy”. Stąd więc np. przedmioty mikrofizyki — to „entia rationis cum fundamento in re”. Stosunek „sensible in actu” do „sensible in potentia” da się przedstawić jako stosunek „ontycznych manifestacji” do swojej podstawy bytowej.

Autor recenzji sądzi, że Echarri przez swe specyficzne rozróżnienia nie wiele jednak nowego wnosi do starej scholastycznej nauki o substancji i przypadłościach.

T. Rutowski

Frey G., Inhaltliche Aussagenfunktionen. Logische Analyse der Ursache — und Zweckbegriffes. Philosophia Naturalis 1964, N. 1/2, 134—152.

Autor na wstępie wykazuje, że prócz funktorów ekstensjonalnych logiki zdań istnieją jeszcze funktory intensjonalne, treściowe nie dające się sprowadzić do pierwszych. Przykładami takich funktorów są wypowiedzi o zdaniach jak np. koniecznie, że p; mnie mam, że p; wierzę, że p; wiem, że p. Są to funktory o jednym argumente zdaniowym. Istnieją także funktory treściowe o dwóch argumentach zdaniowych. Te ostatnie stosuje się do zdarzeń zachodzących w czasie. Oto przykłady takich funktorów:

- p zachodzi przed q,
- p istnieje tak długo, jak q,
- p istnieje aż do zaistnienia q.

Następnie autor pokazuje, że do ścisłego określenia pojęcia przyczyny i celu konieczne są funktory intensjonalne, treściowe nie dające się sprowadzić do funktorów ekstensjo-